

ZNAČAJAN PRILOG SENZIBILIZIRANJU PUBLIKE ZA GRAFIČKI MEDIJ

Ljerka Dulibić

*Grafike starih majstora iz zbirke faksimila
Kabineta grafike Hrvatske akademije
znanosti i umjetnosti*

Kabinet grafike HAZU, Zagreb

28.9.- 24.10.2005.

Autorica izložbe: Margarita Sveštarov Šimat

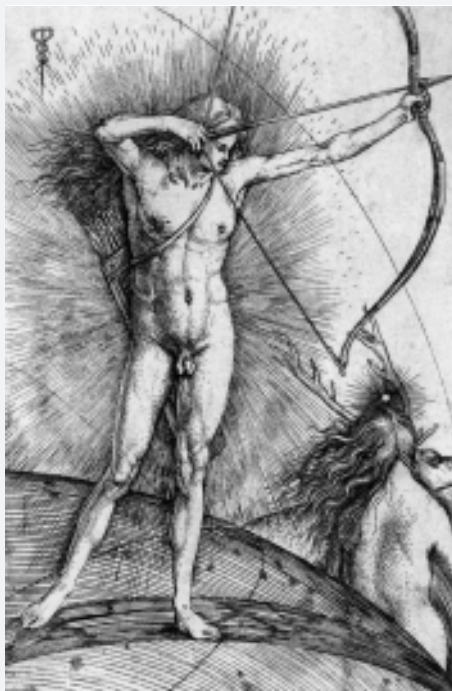
S obzirom na iznimnu osjetljivost crteža i grafičkih otisaka, jedini mogući način prezentacije izvorne grafičke građe je povremeno izlaganje, nakon čega izloženi materijal mora "mirovati" u zaštićenim uvjetima. Upravo je iz nužnosti poštivanja ograničavajućih uvjeta čuvanja i izlaganja, koji se ne odnose samo na strogu kontrolu mikroklimatskih uvjeta, već i na limitirano izlaganje svjetlu, proizišla praksa zamjenskoga izlaganja građe. U grafičkim su zbirkama neki prezentacijski oblici, poput stalnoga postava, mogući samo i jedino putem izlaganja zamjenske građe. Praksa izlaganja zamjenske građe, odnosno faksimila, legitiman je i stručno opravdan način prezentacije grafičke građe.

Faksimili grafika starih majstora, prezentirani na izložbi *Grafike starih majstora iz zbirke faksimila Kabineta grafike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, potječu iz albuma *Meisterwerke Der Graphik im XV. bis XVII. Jahrhundert* (predgovor: Alfred Stix, izdavač: Artur Wolf Verlag, Beč 1921.), čiji se 302. od 350 numeriranih primjeraka čuva u zbirci faksimila starih majstora Kabineta grafike. U uvodnom izložbenom prostoru naznačeno je porijeklo izloženih faksimila i ukratko su prezentirane "tehnike

faksimiliranja grafika" (svjetlotisak i bakrotisak) i "faksimilirane grafičke tehnike" (bakropis, suha igla, bakrorez, bakrorez iskucavanjem, drvorez, drvorez u boji, camaïeu). Svako od tehnika je zatim pridružena odgovarajuća boja podloge, na koju je, osim faksimila, apliciran i kratak informativni tekst o izložku te povećanje karakterističnog detalja. Time su zajamčene jasnoća i preglednost izložaka. U postav je uključen i jedan izvornik iz zbirke Kabineta, čime je omogućeno složenije sučeljavanje materijala te je obogaćena primarna edukativna funkcija izložbe.

Edukativni potencijal izložbe očituje se i u činjenici ponovljenoga izlaganja: ove smo godine imali prilike vidjeti drugo izdanje izložbe koja je prvi puta predstavljena prije nekoliko godina. Namjera je Kabineta grafike da se ovakve izložbe ciklički ponavljaju i mijenjaju, računajući pritom na nove generacije učenika i studenata te najavljujući usredotočenje na pojedine teme. Iako je izložba ostala gotovo nepromijenjena, ovoga puta nadopunjena je katalogom Margarite Sveštarov Šimat u kojem se uvodno pobliže određuju i prikladno razlažu temeljne postavke i pojmovi, a zatim slijede kataloške jedinice izloženih faksimila. Razmatrana izlož-

ba zapravo je povremena izložba zamjenske građe, na kojoj su izloženi faksimili čiji izvornici nisu grafike iz fundusa Kabineta, pa niti njihovo izlaganje nema funkciju izravne zamjene određenih djela. Već je i sintagma “povremena izložba zamjenske građe” ponešto paradoksalan iskaz, s obzirom na to da zamjenska

Jacopo da Barbari, Apolon i Dijana, faksimil bakroreza

građa i nije nužna ukoliko je izlaganje ograničeno, kao što to jest u povremenoj izložbi. Ove činjenice neminovno potiču moguće nespornosti u komunikacijskom putu izložbe, međutim - opasnost ozbiljnije smetnje poništena je jasno razloženim edukativnim aspektima. Ovom se izložbom, naime, načelo zamjenskoga izlaganja građe ne tretira kao “nužno zlo” kojim se više ili manje prikriveno pomiruje interes publike i imperativ očuvanja građe. Naprotiv, ono se otvoreno podastire publici, višestruko pritom upozoravajući na specifičnosti i vrijednosti izvorne građe. Ovaj oblik prezentacije opravdan je i konkretnim praktičnim razlozima: osim što iz fleksibilnijih uvjeta čuvanja i izlaganja faksimila proizlazi i mogućnost sigurni-

jeg transportiranja takvih izložaka i postavljanja izložbe u drugim institucijama i gradovima, u prezentacijskom obliku “povremene izložbe zamjenske građe” ključna je mogućnost češćeg ponavljanja izložbe, u intervalima od svega nekoliko godina, budući da je izvornoj građi potrebno osigurati mnogo dulja razdoblja “mirovanja”. Dodatni ograničavajući čimbenik u prezentacijskim mogućnostima građe iz Kabineta grafike izložbeni je prostor s kojim raspolaže ova institucija. Prostorna ograničenja uvjetuju odabir manjih prezentacijskih formi, kao što su to povremene izložbe. Veliki stalni postav, u kojem bi putem zamjenske građe bili predstavljeni izvornici iz matične zbirke, u ovim je uvjetima neostvariv. Vrhunska djela grafike prezentirana ovom izložbom (među ostalima izloženi su faksimili poznatih Schongauerovih, Mantegninih, Dürerovih, Altdorferovih, Raimondijevih, Goltziusovih i Rembrandtovih grafičkih prikaza) upoznaju publiku s ponajboljim dosezima grafičke umjetnosti, čime izložba preuzima temeljnu didaktičku funkciju koju uobičajeno ispunjava stalni postav.

U vremenu beskonačno umnoženih bezličnih slika kojima smo nemilice okruženi, dragocjene su prilike u kojima se ukazuje na bogatstvo suptilnih različitosti, poradi kojih i faksimilna izdanja poprimaju identitet zasebnih, neovisnih djela. Ipak, raznoliki aspekti međusobne razlučivosti pojedinih faksimilnih izdanja i njihovih individualnih značajki nisu bili problemska okosnica ove izložbe. Iako će profiliranja publika vjerojatno više cijeniti povremene izložbe izvornika iz zbirke Kabineta grafike, poput izložbe iste autorice (M. Sveštarov Šimat) *Grafika u Italiji 16. i 17. st.*, koja je bila postavljena u ožujku i travnju 2005. godine, izvjesno je kako su razmatrana izložba faksimila i njezin katalog značajan prilog senzibiliziranju publike za medij grafike.